

ทักษะพื้นฐานและเทคนิคที่สำคัญในการปฏิบัติแซ็กโซโฟน

วรินทร์ สีเสียดงาม *

Warinthorn Sisiadngam *

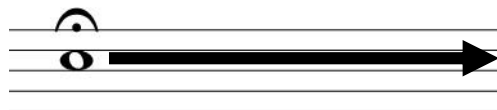
รับบทความ: 2 กรกฎาคม 2563 / แก้ไขบทความ: 18 พฤศจิกายน 2563 / ตอบรับการตีพิมพ์ 30 พฤศจิกายน 2563

บทนำ

การปฏิบัติเครื่องดนตรีไม่ว่าจะเป็นเครื่องดนตรีชนิดใดย่อมต้องมีเทคนิคในการฝึกฝน ฝึกหัดในการปฏิบัติการปฏิบัติดนตรีให้มีความไพเราะน่าฟังนั้น เกิดจากทักษะความสามารถของผู้บรรเลงซึ่งได้ฝึกและพัฒนาตนเองอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง ด้วยวิธีการรู้เข้าใจในเครื่องดนตรีที่ตนเองฝึกโดยการศึกษาเทคนิควิธีการบรรเลงต่าง ของเครื่องดนตรีชนิดนั้นๆ จากการฝึกทักษะการบรรเลงจากขั้นพื้นฐานไปถึงขั้นสูง สำหรับการปฏิบัติแซ็กโซโฟนนั้น มีทักษะพื้นฐานและเทคนิคที่สำคัญประกอบด้วย 3 เรื่องคือ 1) การใช้ลมเพื่อผลิตเสียง 2) การใช้นิ้วเพื่อเปลี่ยนระดับเสียง และ 3) การใช้ลิ้นช่วยในการสั่นสะเทือนทำให้เกิดเสียง ทั้ง 3 เรื่องนี้เป็นการวางพื้นฐานในการฝึกปฏิบัติให้กับผู้ปฏิบัติแซ็กโซโฟนเพื่อให้มีความพร้อมความสามารถในการปฏิบัติ แซ็กโซโฟนได้เป็นอย่างดี และจะทำให้การปฏิบัติแซ็กโซโฟนออกมาไพเราะ

การใช้ลมเพื่อผลิตเสียง

การวางพื้นฐานในการผลิตเสียงถือว่าเป็นขั้นตอนแรกที่ต้องฝึกฝนให้กับผู้ปฏิบัติแซ็กโซโฟน โดยการฝึกการเป่าโน้ตเสียงยาว โดยร้องคำว่า “ฮา” สามารถตรวจสอบตัวโน้ตตัวนี้ด้วยการหายใจ และการวางรูปปาก จากการใช้ลมที่ต่อเนื่องเข้าไปในเครื่องดนตรีผ่านลิ้นไม้ (Reed) และปากเป่า (Mouthpiece) ความเร็วของลมทำให้เกิดการสั่นสะเทือนระหว่างลิ้นไม้และปากเป่า การรักษาเสียงให้ต่อเนื่องถือเป็นเรื่องหลักของการใช้ลม และถือเป็นสิ่งแรกที่ต้องตรวจสอบความถูกต้องก่อนเรื่องอื่น ๆ ที่จะตามมา

HAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAH

ภาพที่ 1 การฝึกลากเสียง

ที่มา: วรินทร์ สีเสียดงาม (2562)

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

* Asst.Prof., Western Music Department, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

การฝึกการหายใจเป็นสิ่งที่นักดนตรีประเภทเครื่องเป่าควรฝึกฝน เพราะการหายใจเป็นการทำงานตามกลไกของร่างกายในการปฏิบัติเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า ดังนั้นผู้ปฏิบัติแซ็กโซโฟนต้องเรียนรู้การควบคุมกล้ามเนื้อส่วนหนึ่งของร่างกาย คือ **กระบังลม** เป็นกล้ามเนื้อรูปโดมตั้งอยู่บริเวณด้านล่างของช่องอก ในขณะที่หายใจเข้ากระบังลมจะขยายออกและกลับสู่ตำแหน่งปกติเมื่อหายใจออก ซึ่งวิธีการหายใจสำหรับนักเล่นเครื่องเป่าค่อนข้างแตกต่างจากการหายใจสำหรับการดำรงชีวิตของคนโดยทั่วไป การหายใจเพื่อเป่าเครื่องดนตรีต้องหายใจอย่างเต็มที่ในขณะที่เล่นเครื่องเป่า คือ “สุดลมให้เต็มที่”

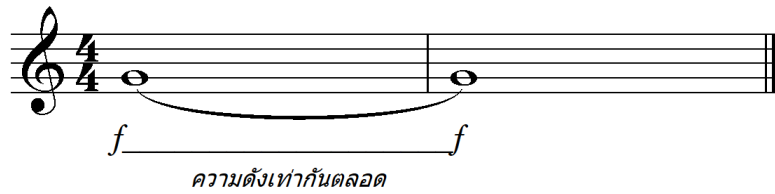
คุณภาพของเสียง (Tone Quality)

การปฏิบัติเพื่อให้เสียงมีคุณภาพที่ดี (Tone Quality) สิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาการปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นการเล่นแบบคลาสสิก หรือแจ๊ส ผู้ปฏิบัติควรฝึกลากเสียงยาว (Long Tone) ในช่วงแรกของการพัฒนาให้ได้เสียงที่ดีทำได้โดยการฝึกจากแบบฝึกที่มีทำนองง่าย ๆ เพราะเป็นการช่วยสร้างกล้ามเนื้อรูปปากให้ค่อย ๆ แข็งแรง ดังนั้นผู้เริ่มฝึกควรมีรูปแบบในการวางรูปปากที่ถูกต้อง และต้องระมัดระวังการหายใจ (Colwell, J.R. Hewit, P.M., 2011)

การเป่าเสียงที่มีความแตกต่างกัน และต้องการให้ได้เสียงที่มีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องมีการปรับระดับเสียงให้ถูกต้อง และต้องตรวจสอบคุณภาพของเสียงอย่างมาก จึงต้องฝึกในเรื่องการฟังความแตกต่างของระดับเสียงเมื่อร่วมเล่นกับผู้อื่น เพื่อพัฒนาความสามารถในด้านการฟัง (Skornica, 1991) ซึ่งมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

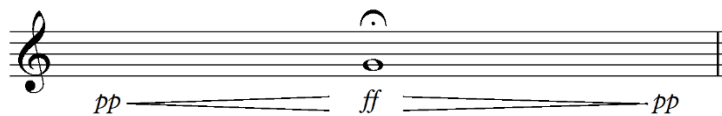
- 1) ผู้ฝึกเป่าต้องมีร่างกายที่มีอวัยวะที่ใช้ประกอบในการฝึกเป่าสมบูรณ์ เช่น ตา หู ปาก ฟัน ลิ้น นิ้ว เป็นต้น
- 2) แซ็กโซโฟน และอุปกรณ์ส่วนต่าง ๆ ต้องอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน และสมบูรณ์
- 3) การวางรูปปาก เป็นหัวใจในการเป่าแซ็กโซโฟน ถ้าเริ่มด้วยการวางปากที่ไม่ถูกต้องแล้วนั้นก็จะพบปัญหาตามมาอีกหลายประการ เช่น เสียงแซ็กโซโฟนที่ไม่มีคุณภาพ การพัฒนาในเทคนิคต่าง ๆ ในการเล่นก็ทำได้ยาก ดังนั้นผู้ฝึกควรเริ่มจากการวางรูปปากที่ถูกต้อง ให้เกิดความเคยชิน เพราะการแก้รูปปากภายหลังเป็นเรื่องที่ยากมาก
- 4) การหายใจ เป็นองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่ง เป็นการทำให้เสียงแซ็กโซโฟนออกมา มีคุณภาพ ผู้ฝึกต้องมีลมมากพอในการปฏิบัติ เพื่อให้เสียงอยู่ในระดับเสมอกัน
- 5) การหาจุดกึ่งกลางของเสียง เป็นจุดที่เสียงมีคุณภาพไม่มีความเพี้ยน กล่าวได้ว่า ถ้าเสียงต่ำกว่าจุดกึ่งกลางของเสียง เสียงนั้นจะเพี้ยนต่ำ และมีเสียงลักษณะกระเจา ส่วนถ้าเสียงสูงกว่าจุดกึ่งกลางของเสียง เสียงนั้นจะเพี้ยนสูง และมีเสียงลักษณะตึบแน่น ซึ่งการหาจุดกึ่งกลางของเสียงนั้นสามารถทำได้โดยการเป่าเสียงยาว เป็นการลากเสียงให้ยาวโดยร้องคำว่า “ฮา” (HAH ตามแบบของ Richard Ingham) สามารถตรวจสอบของตัวโน้ตตัวนี้ด้วยการหายใจ การวางรูปปาก และอื่น ๆ โดยการใช้ลมที่ต่อเนื่องเข้าไปในเครื่องดนตรีผ่านลิ้นไม้ (Reed) และปากเป่า (Mouthpiece) ความเร็วของลมจะทำให้ลิ้นสั่นสะเทือนไปมากับกำพวด การรักษาเสียงให้ต่อเนื่องถือเป็นเรื่องหลักของการใช้ลม และถือเป็นสิ่งแรกที่ควรตรวจสอบความ

ถูกต้องก่อนเรื่องอื่น ๆ ที่จะตามมาโดยพยายามเป่าให้มีเสียงดัง-เบาเท่ากันตลอด คล้ายกับว่าเสียงเดินทางเป็นเส้นตรงดัง ตัวอย่างในการฝึกดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ลักษณะของการควบคุมลมเพื่อให้ระดับเสียงดังสม่ำเสมอจนครบจังหวะ
ที่มา: วรินทร์ สีเสียดงาม (2562)

ส่วนการรักษาระดับเสียงดัง-เบา ผู้ปฏิบัติควรได้ฝึกฝน เนื่องจากเป็นสิ่งที่ต้องพบมากในการบรรเลงเพลง เป็นการสร้างมิติของเสียง ทำให้เพลงที่กำลังบรรเลงฟังดูน่าสนใจมากยิ่งขึ้นผู้ปฏิบัติต้องพยายามควบคุมให้เสียงอยู่บนจุดกลางของเสียง อาจจะเริ่มด้วยเสียงเบาที่สุดแล้วค่อยๆ ดังขึ้นจนถึงที่สุดจากนั้นค่อย ๆ เบาลงจนเบาที่สุด โดยใช้การหายใจครั้งเดียวดังตัวอย่างดังนี้

ภาพที่ 3 การเป่าโน้ตตามความเบา-ดังของเสียง
ที่มา: วรินทร์ สีเสียดงาม (2562)

ความแม่นยำของระดับเสียง (Intonation)

ความแม่นยำของระดับเสียงควรเริ่มปฏิบัติโดยทันทีเช่นเดียวกับเริ่มต้นออกเสียงที่ต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เริ่มต้นในการฝึกปฏิบัติแซกโซโฟน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้ฝึกในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม ผู้เขียนมีแนวทางสำหรับการฝึกความแม่นยำของระดับเสียงที่เป็นระบบ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้อาจารย์ผู้สอนสามารถสอนนักเรียนได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เรื่องความแม่นยำของระดับเสียง รวมไปถึงวิธีการแก้ไขปัญหาของความแม่นยำระดับเสียงดังนี้ (Kohut, D.L., 1996)

- 1) ควรตั้งค่าแซกโซโฟนในระดับความถี่ขั้นต้นที่ $A = 440$ ซึ่งเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพที่ดีมักจะถูกสร้างขึ้นเพื่อเหมาะสมกับน้ำเสียงที่ดีที่สุดที่ $A440$
- 2) ผู้สอนต้องแนะนำให้ผู้ปฏิบัติทราบถึงความแตกต่างของความถี่เสียงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป่ากี่คนก็ตาม เสียงที่ได้ยินนั้นจะออกมาจะมีลักษณะความกลมกลืนของเสียงเหมือนเครื่องดนตรีชิ้นเดียวหรือคนๆ เดียวเป่า

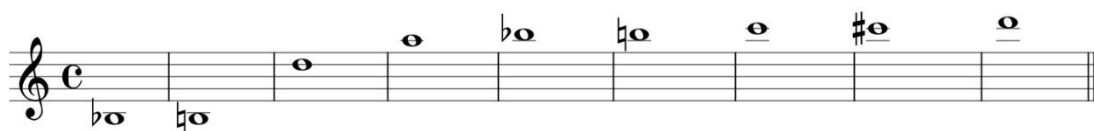
3) ผู้ปฏิบัติควรรู้วิธีการปรับเสียง (Tune) ของแซ็กโซโฟน โดยที่ผู้ปฏิบัติต้องรู้วิธีการปรับปากเป่า คือถ้าเสียงนั้นมีความถี่เพี้ยนต่ำ ผู้ปฏิบัติต้องทำการปรับปากเป่าโดยการขยับปากเป่าเข้าไปหาคอแซ็กโซโฟน และถ้าเสียงนั้นมีความถี่เพี้ยนสูง ผู้ปฏิบัติต้องทำการปรับปากเป่าโดยการขยับปากเป่าออกมาจากคอแซ็กโซโฟน

แต่อย่างไรก็ตามปัญหาของระดับเสียงนั้นบางตัวโน้ตยังขึ้นอยู่กับเครื่องดนตรี เช่น ปุ่มกดปิดกว้างเกินไปจะทำให้ระดับเสียงมีความเพี้ยนสูงหรือเพี้ยนต่ำได้ ซึ่งอาจพบในตัวโน้ต ดังนี้

ภาพที่ 4 ตัวโน้ตเพี้ยนต่ำเนื่องจากข้อบกพร่องของเครื่องดนตรี

ที่มา: วรินทร์ สีเสียดงาม (2562)

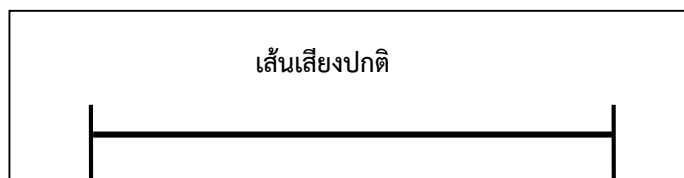
ภาพที่ 5 ตัวโน้ตเพี้ยนสูงเนื่องจากข้อบกพร่องของเครื่องดนตรี

ที่มา: วรินทร์ สีเสียดงาม (2562)

หลักในการแก้ไขของผู้ปฏิบัติแซ็กโซโฟน คือ การทำการปรับที่เป่าหรือคอแซ็กโซโฟน โดยการขยับเข้าหรือออกจากตัวเครื่องแต่อย่างไรก็ตามผู้ปฏิบัติคงไม่สามารถทำการปรับที่เป่าหรือคอแซ็กโซโฟนได้ ทุกตัวโน้ตในขณะบรรเลง ดังนั้นผู้ปฏิบัติต้องรู้จักการใช้รูปปากและริมฝีปากในการยืดหยุ่นในการปรับระดับเสียง นั่นก็หมายความว่าผู้ปฏิบัติต้องมีพื้นฐานการปฏิบัติแซ็กโซโฟนและโสตประสาท

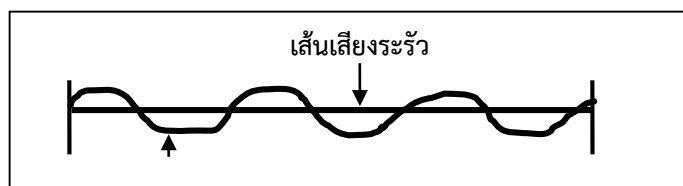
การระรัวเสียง (Vibrato)

การทำเสียงระรัวเป็นลักษณะหนึ่งที่เกิดออกมาจากรูปปาก ซึ่งสามารถเพิ่มเสียงสะท้อนของโน้ตหรือประโยคเพลงนั้นๆ ให้เป็นลูกคลื่น เป็นการสร้างคลื่นเสียงที่มีคุณภาพ กลไกริธีที่ใช้บ่อยที่สุด ขึ้นอยู่กับการวางรูปปากของชากรรไกร ฟันล่าง ริมฝีปากล่าง ส่วนลิ้นไปอยู่บริเวณโคนฟันล่างเคลื่อนไหวชากรรไกรขึ้นลงเล็กน้อย จะทำให้เกิดระดับเสียงที่ค่อนข้างสูงขึ้นและต่ำลง และการทำเครื่องหมายต่างๆที่ปรากฏในทำนองเป็นตัวกำหนดคุณค่าในการเล่น ซึ่งนักดนตรีต้องพิจารณาตีความและฝึกฝน ประโยคเพลงที่ดีต้องมีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ และยังเป็นตัวกำหนดความไพเราะด้วย (Ingham, 1998) โดยทั่วไปแล้ว ผู้ฟังเพลงมีความพอใจเสียงที่มีความระรัว หรือที่เรียกกันว่า ลูกคอ โดยเสียงแซ็กโซโฟนที่มีคุณภาพนั้น ต้องอาศัยเสียงระรัวเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเพิ่มรสนิยม และมีความกังวานน่าฟังขึ้น เพิ่มคุณภาพขึ้น แต่ที่สำคัญคือต้องรักษาคุณสมบัติในการออกเสียงให้มีคุณภาพอยู่เหมือนเดิม เหมือนเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งในการสร้างเสียงเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ

ภาพที่ 6 เส้นเสียงเดิมของแซ็กโซโฟน

ที่มา: วรินทร์ สีเสียดงาม (2562)

ภาพที่ 7 เส้นเสียงลักษณะของเสียงระร่ำ

ที่มา: วรินทร์ สีเสียดงาม (2562)

วิธีการทำเสียงระร่ำ (Vibrato) มีอยู่ด้วยกัน 5 วิธี ได้แก่ 1) การใช้ขากรรไกร 2) การใช้มือ/แขน 3) การใช้คันชัก 4) การใช้คอ และ 5) การใช้แรงของลม (Kohut, D. L., 1996) สำหรับการปฏิบัติแซ็กโซโฟนนั้น จะใช้ขากรรไกร และแรงของลมในการทำเสียงระร่ำ

การใช้ขากรรไกรในการทำเสียงระร่ำ สามารถทำได้โดยการเคลื่อนไหวของขากรรไกรขึ้น-ลง โดยพูดคำว่า “ยาว” (yaw) หรือ “ยา-อี” (yah-ee) ในทั้ง 2 กรณีนี้ผู้ฝึกปฏิบัติควรฝึกพูดหน้ากระจกเพื่อสังเกต การเคลื่อนไหวของขากรรไกรของตนเองก่อนที่จะลองใช้กับที่เป่าเพียงอย่างเดียว โดยเริ่มฝึกกับจังหวะที่ช้า ก่อน และให้เสียงที่ออกมามีลักษณะที่กว้างในขั้นแรก ที่สำคัญที่สุดควรให้ผู้ปฏิบัติมุ่งเน้นในขั้นตอนของการฝึก การทำเสียงระร่ำที่ถูกต้องก่อน ก่อนที่จะคำนึงเรื่องของเสียงที่ออกมา ซึ่งเรื่องเสียงควรเป็นขั้นตอนภายหลัง จากการรู้วิธีในการฝึกที่ถูกต้อง การเริ่ม ฝึกที่ดีควรมีการใช้เครื่องกำหนดจังหวะ (Metronome) มาเป็นตัวช่วย โดยเปิดในอัตราความเร็ว (Tempo) คือ = BPM 60 และควรให้ความสำคัญกับการควบคุมกล้ามเนื้อที่ใช้ในการผลิตเสียง มากกว่าที่จะปรับปรุงเรื่องเสียงในช่วงแรกที่ฝึก การทำเสียงระร่ำควรปฏิบัติตามจังหวะที่สม่ำเสมอ โดยกำหนดการระร่ำเสียงจำนวน 2-3 ครั้งต่อ 1 จังหวะยังไม่ควรกระทำเร็วจนเกินไปควรฝึกช้า จังหวะเดิมเป็นเวลาหลายวันจนกว่าจะสามารถทำได้ง่ายและเป็นธรรมชาติ จากนั้นจึงค่อยฝึกความถี่ที่มากขึ้นเรื่อย ๆ แต่อย่างไรก็ตามควรอยู่ในความสมดุลและการควบคุมที่เหมาะสม ซึ่งกว่าจะบรรลุเป้าหมายเหล่านี้ มักจะต้องใช้เวลาเป็นเดือนและอาจนานถึงหนึ่งปีเต็มในบางกรณี การทำเสียงระร่ำเป็นการเพิ่มความสวยงามของเสียง และเป็นการแสดงออกทางดนตรีด้วย ซึ่งถ้าทำไม่สม่ำเสมอ หรือไม่สามารควบคุมเสียงระร่ำได้อาจทำให้เกิดเสียงที่ไม่น่าฟัง (Kohut, D. L., 1996)

การใช้นิ้วเพื่อเปลี่ยนระดับเสียง (Fingering)

การพัฒนาความคล่องตัวของนิ้ว ควรฝึกอย่างสม่ำเสมอจนเป็นกิจวัตร สิ่งที่ต้องระมัดระวังคือ ไม่ควรเป่าให้จังหวะเร็วจนเกินไปทำให้ไม่สามารถควบคุมจังหวะที่สม่ำเสมอได้ การฝึกแบบผิดวิธีจนทำให้เป็นนิสัยจะเกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาการฝึกเรื่องอื่น ๆ ต่อไป และยากต่อการแก้ไข การฝึกความคล่องตัวของนิ้วนั้นควรฝึกในความเร็วที่สามารถควบคุมได้ทั้งจังหวะ เนื้อเสียง และความชัดเจนของเสียง ในกรณีที่ผู้ปฏิบัติไม่สามารถปฏิบัติบางส่วนของบทเพลงได้นั้นควรจะลดอัตราความเร็วลงมา และฝึกอย่างช้า ๆ เพื่อเป็นการแก้ไขรายละเอียดตั้งแต่จุดเริ่มต้น ซึ่งจะช่วยให้ฝึกความคุ้นเคย ความเคยชินของการเปลี่ยนนิ้ว เพื่อให้การทำงานของนิ้วมือเริ่มขึ้นใหม่เมื่อการฝึกนั้นถูกต้องย่อมจะทำให้ทุกอย่างสมบูรณ์ (Hemke, Frederick, 1977)

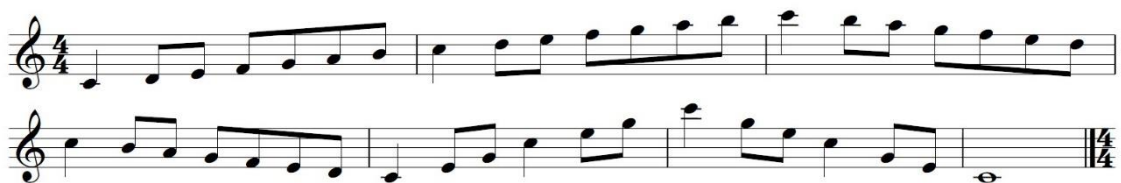
การวางนิ้วในการเป่าแซ็กโซโฟนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาความคล่องตัวของนิ้ว ควรเป็นไปตามธรรมชาติที่สุด ปล่อยให้มือลงข้างๆอย่างธรรมชาติ ลักษณะของมือและนิ้วที่วางบนปุ่มกดนิ้วแซ็กโซโฟนจะมีลักษณะโค้งเป็นรูปตัว C หรือ คล้ายกับการถือลูกเทนนิส ขณะยืนปล่อยให้มือลงข้างๆ คือมีความโค้งเป็นธรรมชาติ น้ำหนักของเครื่องจะไม่อยู่ที่มือขวา แต่จะอยู่บนสายคล้องคอทุกนิ้ววางอยู่บนปุ่มกดโดยไม่เกร็ง ซึ่งจะรวมไปถึงกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมือ แขน และไหล่ต้องไม่เกร็งด้วยเช่นกันข้อศอกต้องเป็นไปตามธรรมชาติเพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติ การกดปุ่มขณะที่เป่าเป็นไปตามธรรมชาติคือ ไม่กระแทก และเมื่อปล่อยปุ่มกด นิ้วจะไม่ห่างออกจากปุ่มกดพยายามให้นิ้วติดอยู่กับปุ่มกดตลอดเวลา (Ingham, R., 1998)

สำหรับการฝึกความคล่องตัวของนิ้วควรเริ่มจากการฝึกบันไดเสียงต่าง ๆ ในการฝึกด้วยบันไดเสียงจะช่วยเรื่องการเคลื่อนย้ายของนิ้วระหว่างปุ่มกดต่าง ๆ เพื่อให้นิ้วเกิดความคล่องตัว และชำนาญ ความชำนาญนั้นมักจะพัฒนาเป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการฝึกฝนและฝึกปฏิบัติ ซึ่งผู้เขียนขอแนะนำการฝึกความคล่องตัวของนิ้ว โดยควรฝึกเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

การฝึกบันไดเสียง (Scale)

ผู้ปฏิบัติควรฝึกทุกคีย์ในบันไดเสียงเมเจอร์ (Major Scales) ควรฝึกฝนโดยการฝึกจากการกดนิ้วอย่างช้า ๆ ถ้าผู้ฝึกปฏิบัติด้วยวิธีการที่รวดเร็วจนเกิดไปจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ไม่ดีเนื่องจากนิ้วยังมีความไม่แข็งแรง ไม่คล่องแคล่ว ดังนั้นการฝึกซ้อมจากช้า ๆ จะช่วยให้เทคนิคหลาย ๆ อย่างในการปฏิบัติแซ็กโซโฟนดีขึ้นและควรปฏิบัติให้ครบทุกบันไดเสียง ตามรูปแบบดังนี้

บันไดเสียงซีเมเจอร์ (C Major Scale)

ภาพที่ 8 บทฝึกบันไดเสียง

ที่มา: วรินทร์ สีเสียดงาม (2562)

การฝึกชิ้นคู่ 3 ของบันไดเสียง

ผู้ปฏิบัติควรฝึกทุกบันไดเสียง โดยเริ่มจากโน้ตตัวต่ำสุดของบันไดเสียง หากบันไดเสียงใดที่สามารถเล่นได้ถึง 2 ช่วงเสียง ควรฝึกปฏิบัติ ตามรูปแบบดังนี้

ภาพที่ 9 บทฝึกชิ้นคู่ 3 ของบันไดเสียง

ที่มา: วรินทร์ สีเสียดงาม (2562)

การฝึกอาร์เพจจิโอของบันไดเสียง

ผู้ปฏิบัติควรฝึกทุกบันไดเสียงเช่นเดียวกับการฝึกบันไดเสียง และชิ้นคู่ 3 เนื่องจากจะทำให้ผู้ปฏิบัติได้ทราบถึงการเล่นคอร์ดของทุกบันไดเสียง และการเล่นพลิกกลับทุกคอร์ดของบันไดเสียงตามรูปแบบดังนี้

ภาพที่ 10 บทฝึกคอร์ดบันไดเสียง

ที่มา: วรินทร์ สีเสียดงาม (2562)

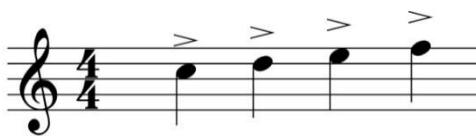
การใช้ลิ้นช่วยในการสั่นสะเทือนทำให้การเกิดเสียง

ลิ้น เป็นส่วนภายในที่ช่วยในการเปิดลำคอ วิธีออกเสียงโดยการใช้ลิ้นเป็นการสร้างรูปแบบในการปฏิบัติการควบคุมลักษณะของเสียง(Articulation) การปฏิบัติในตำแหน่งของลิ้นที่ใช้ในการพูดเสียงสระ เช่น “อา” (AH) หรือ “อู” (OO) (Ingham, R., 1998) เพื่อให้ลมสามารถผ่านได้อย่างไม่มีอะไรมาขัดขวาง เมื่อเทียบกับเสียง “อี” ทำให้ตำแหน่งของลำคอบิด ในตำแหน่งลิ้นที่ใช้ในการออกเสียงสระเหล่านี้ทั้งหมดจะสามารถนำมาใช้ในการเป่าแซ็กโซโฟน ซึ่งจะทำให้มีผลกระทบกับเสียง และ คุณภาพของเสียงด้วย ผู้ปฏิบัติต้องรู้สึกผ่อนคลายให้รู้สึกเสียงเปิดเมื่อลิ้นอยู่ในตำแหน่ง “อา” หรือ “อู” เป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการออกเสียงสระของลิ้น (Ingham, R., 1988 ; Mckim, D.J. , 2000)

การควบคุมลักษณะของเสียง (Articulation)

การควบคุมลักษณะของเสียง (Articulation)เป็นการแสดงรายละเอียดของการบรรเลงตัวโน้ตแต่ละตัวเพื่อให้ได้เสียงที่ถูกต้อง ทั้งในแง่ของความดัง-เบาของเสียง สั้น-ยาวของเสียง ความต่อเนื่องของเสียงและการหยุดเสียง ซึ่งจะช่วยให้เพลงที่ผู้ปฏิบัติกำลังบรรเลงอยู่นั้นฟังดูกระชับขึ้น และเข้าใจได้ง่าย สำหรับการฝึกควบคุมลักษณะของเสียงในการปฏิบัติแซ็กโซโฟนขั้นพื้นฐานผู้เขียนขอแนะนำ 3 รูปแบบโดยมีรายละเอียดของแต่ละรูปแบบดังนี้

1) การเน้นเสียง (Accent) มีสัญลักษณ์ (>) อยู่บนหัวโน้ต หรือใต้โน้ต ทำให้โน้ตตัวนั้นดังกว่าโน้ตตัวอื่นเล็กน้อย การฝึกปฏิบัติจะเกิดจากการใช้ลมและลิ้นเพื่อให้เสียงที่ออกมามีเสียงสั้นและแรงมากยิ่งขึ้น แต่ค่าของโน้ตยังเท่าเดิม

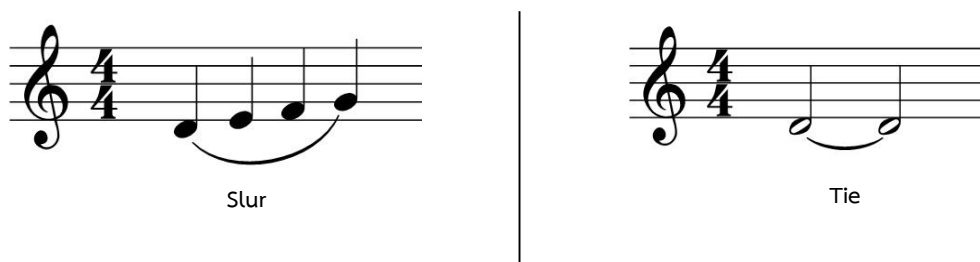

ภาพที่ 11 การเน้นเสียง (Accent)

ที่มา: วรินทร์ สีเสียดงาม (2562)

2) การเชื่อมเสียง (Slur) มีสัญลักษณ์เป็นเส้นโค้งเพื่อใช้เชื่อมเสียงของประโยค/ทำนอง โดยมีการเปลี่ยนระดับเสียงในประโยคเพลงเพื่อให้เสียงที่ออกมามีความต่อเนื่องกัน ผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่มักมีความสับสนความหมายของเครื่องหมายเชื่อมเสียง กับเครื่องหมายโยงเสียง ซึ่งทั้ง 2 เครื่องหมายนี้มีลักษณะการปฏิบัติที่แตกต่างกันดังนี้ 1) การเชื่อมเสียง (Slur)เริ่มต้นออกเสียงโดยการตัดลิ้นที่โน้ตตัวแรกและเปลี่ยนระดับเสียงของโน้ตตัวต่อไปให้ทางเสียงต่อเนื่องกันโดยไม่ต้องตัดลิ้นอีก 2) การโยงเสียง (Tie) สัญลักษณ์เป็นเส้นโค้งเช่นเดียวกับการเชื่อมเสียง แต่จะเชื่อมต่อตัวโน้ตที่มีระดับเสียงเดียวกัน โดยจากตัวโน้ตหนึ่งไปยังอีกตัวโน้ตหนึ่ง และโน้ตสองตัวนั้นมีระดับเสียงเดียวกันการนับจังหวะจะต้องนับจังหวะจากตัวแรกพร้อมกับจังหวะที่ถูกโยงในตัวถัดไป การฝึกฝนก็ต้องฝึกการควบคุมกระแสลมเพื่อให้พอดีได้มีการขยาย เพื่อที่จะลากเสียงได้ยาวโดยในการปฏิบัติให้ตัดลิ้นตัวโน้ตตัวแรกเพียงตัวเดียว ส่วนตัวโน้ตที่ตามมาจะใช้ลมเป่าตลอด

ติดต่อกันอย่างไม่ขาดระยะ แต่อย่างไรก็ตามทั้ง 2 อย่างนี้ในเรื่องของการหายใจ แรงลมควรที่จะคงที่อยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เสียงที่เป่าออกมามีคุณภาพเท่ากัน

ภาพที่ 12 เปรียบเทียบระหว่างเครื่องหมายการเชื่อมเสียง(Slur) และ เครื่องหมายการโยงเสียง (Tie)

ที่มา : วรินทร์ สีเสียดงาม (2562)

ภาพที่ 13 การเชื่อมเสียง (Slur)

ที่มา: วรินทร์ สีเสียดงาม (2562)

3) การเล่นเสียงสั้น (Staccato) เป็นรูปแบบหนึ่งของการฝึกการควบคุมลักษณะของเสียง เครื่องหมายของการเล่นเสียงสั้นจะมีลักษณะถูกประจุดไว้ที่หัวโน้ต เมื่อทำการเป่าตามลักษณะของโน้ตเสียงที่เป่าออกมาจะได้เสียงที่สั้นเป็นครึ่งหนึ่งของตัวโน้ตนั้น

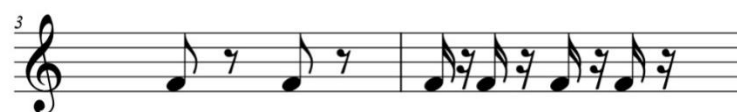
ภาพที่ 14 การเล่นเสียงสั้น

ที่มา: วรินทร์ สีเสียดงาม (2562)

รูปแบบโน้ต

เมื่อปฏิบัติ

ภาพที่ 15 รูปแบบโน้ตในการปฏิบัติการเล่นเสียงสั้น (Staccato)

ที่มา: วรินทร์ สีเสียดงาม (2562)

สรุป

การวางทักษะพื้นฐานสำหรับผู้ปฏิบัติแซ็กโซโฟนในเรื่องของการใช้ลมเพื่อผลิตเสียงถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด เนื่องจากถ้าผู้ปฏิบัติแซ็กโซโฟนเข้าใจวิธีการต่าง ๆ ในการผลิตเสียง และสามารถปฏิบัติเสียงต่าง ๆ ออกมาได้อย่างมีคุณภาพ ก็จะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติได้เสียงที่มีคุณภาพที่ดีตั้งแต่แรก เมื่อผู้ปฏิบัติมีคุณภาพเสียงที่ดีแล้ว สิ่งที่ต้องพัฒนาต่อไปคือ ความคล่องตัวของนิ้ว ซึ่งเป็นอีกเทคนิคหนึ่งที่สำคัญต่อการปฏิบัติ แซ็กโซโฟน เนื่องจากปุ่มกดของแซ็กโซโฟนที่มีมาก จึงทำให้การกระโดดข้ามของนิ้วมีความเป็นไปได้สูง ดังนั้นการฝึกให้นิ้วมีความคล่องตัวควรฝึกจากบันไดเสียงต่าง ๆ และควรเริ่มต้นจากการกำหนดจังหวะช้า ๆ จากนั้นค่อยเพิ่มความเร็วไปเรื่อย ๆ จนทำให้นิ้วมีความคล่องตัวในการปฏิบัติ และอีกเรื่องที่ผู้ปฏิบัติต้องฝึกฝนและพัฒนาให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติแซ็กโซโฟน คือการควบคุมลักษณะของเสียงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเชื่อมเสียง การเล่นเสียงสั้น และการเน้นเสียง เพื่อให้มีความพร้อมความสามารถในการปฏิบัติแซ็กโซโฟนได้เป็นอย่างดี และจะทำให้การปฏิบัติแซ็กโซโฟนออกมามีความไพเราะ ชวนฟังอีกด้วย

บรรณานุกรม

- วิศวัฒน์ พุกขวานิช. (2560). *ตำราพื้นฐานแซ็กโซโฟน*. นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรินทร์ สีเสียดงาม. (2562). *การเชื่อมเสียง (Slur)*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- . (2562). *การเน้นเสียง (Accent)*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- . (2562). *การปฏิบัติแซ็กโซโฟนเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- . (2562). *การเป่าโน้ตตามความเบา-ดังของเสียง*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- . (2562). *การฝึกลากเสียง*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- . (2562). *การเล่นเสียงสั้น*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- . (2562). *ตัวโน้ตเพี้ยนต่ำเนื่องจากข้อบกพร่องของเครื่องดนตรี*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- . (2562). *ตัวโน้ตเพี้ยนสูงเนื่องจากข้อบกพร่องของเครื่องดนตรี*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

วรินทร์ สีเสียดงาม. (2562). *บทฝึกชิ้นคู่ 3 ของบันไดเสียง*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

----- . (2562). *บทฝึกคอร์ดบันไดเสียง*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

----- . (2562). *บทฝึกบันไดเสียง*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

----- . (2562). *เปรียบเทียบระหว่างเครื่องหมายการเชื่อมเสียง (Slur) และ เครื่องหมายการโยงเสียง (Tie)*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

----- . (2562). *ลักษณะของการควบคุมลมเพื่อให้ระดับเสียงดังสม่ำเสมอจนครบจังหวะ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

----- . (2562). *รูปแบบโน้ตในการปฏิบัติการเล่นเสียงสั้น (Staccato)*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

----- . (2562). *เส้นเสียงเดิมของแซกโซโฟน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

----- . (2562). *เส้นเสียงลักษณะของเสียงระรัว*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

Colwell, J.R. & Hewit, P.M. (2011). *The teaching of instrumental music* (4thed). New Jersey :PeasonEducation.

Hemke, F. (1977). *Teacher's guide to the saxophone*. Paris: Selmer.

Ingham, R. (1998). *The Cambridge companion to the Saxophone*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kohut, D. L. (1996). *Instrumental music pedagogy: teaching techniques for school band and orchestra directors*. Illinois: Stipes Pub LLC.

McKim, D.J. (2000). *Joseph Allard: his contributions to saxophone pedagogy and performance*. Doctoral dissertation, University of Northern Colorado.

Skornica, E.J. (1991). *Rubank intermediate method Saxophone*. Minnesota: RubankPublications.